

મહાભારત.

નાટકનાં ગાયનો.

રચનાર. Reg No. 67

મશહુર પન્ડીત નરાયણપ્રસાદ “એતાબ”

છપાવી પ્રાનિદ્ધ કરનાર.

આશક હુસેન માલીક.

195

7 ન એલેક્ઝાન્ડ્રા થીએટ્રીકલ કંપની એક લખના.

સી મુ. આનંદભુવન થીએટર-અમદાવાદ.

આવૃત્તી ૧ બી.

પ્રત. ૫૦૦

સંવત ૧૯૭૭

સને ૧૯૨૧

દર્શિત રૂ. ૦-૪ ૦

૮૫૮૨

શ્રી જૈન એડવોકેટ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં શા. ચીમનલાલ
ગોહળદાસે બાપ્યાં.

ડે. બીકાટે નેશીમબાઈની વાડી-અમદાવાદ.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૪૫૮૪ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ મરહુમ

વિષય ૪૪૬૮ : ૨૪ ૩૬૮

નાટકકે મુખ્ય પાત્ર.

પુરુષા.

શ્રીકૃષ્ણ ભગવાન—જગદિષ્ઠાત હે, ધનકા પરિચય બી એક અ-
પમાન હે.

શ્રુધિષ્ઠિર
લીમ
અબ્ધુન
નકુલ
સહદેવ

} પાણક, રાજકે બેટ પાણવ

દુર્યોધન—ધતરાષ્ટ્રકા બડા બેટા હસ્તિનાપુરકા રાજ

દુરશાસન—ધતરાષ્ટ્રકા છોટા બેટા

વિકર્ણુ— „ „ સખસે છોટા બેટા

ઘતરાષ્ટ્ર—દુર્યોધનકા બાપ (અન્ધા)

રાકુની—દુર્યોધનકા મામા ગાંધાર (કન્ધાર)કા રાજ

શિશુપાલ—ચંદ્રીકા રાજ

લીમ—બાલબલયારી—ગંગાકે પેટસે જ્ઞાન્તલુકા બેટા—કૌરવ
ચૌર પાણવકા પિતામહ

દ્રોણાચાર્ય—શસ્ત્રવિદ્યાકે ગુરુ

વિદુર—દુર્યોધનકે ચચા ધર્માત્મા

અશ્વત્થામા—દ્રોણાચાર્યકા લડકા

વિરાટ—વિરાટ દેસકા રાજા

ઉત્તર—વિરાટકા બેટા

મુશર્રમી—ત્રિગર્ત દેસકા રાજા—દુર્યોધનકા મિત્ર

નંદાનાથ—દુર્યોધનકા ખિદ્મતગાર, કૃષ્ણકા ભક્ત ચિત્રકેતુ (કુબ્જી)
કા બાપ

સેવા—ચેતાયમારકા બેટા

ધન્વ—દેવતાઓંકા રાજા

ચક્ષ્માચમાર—દરબાર, દોશસિપાહી, ગણુ ઝોર સાધુ ખત્તાબી

સી.

સત્યભામા—

રુકમણી

દ્રોપદી—રાજા દ્રોપદકા લડકી—અર્જુનકા સ્ત્રી

ભાનુમતી—દુર્યોધનકા સ્ત્રી

શાન્તા—એક ઋષિકન્યા, દ્રોણાચાર્યકા લે પાલકા પુત્રી.

સહેલિયાં, રાનિયાં, સ્વર્ગકા વ્યવસરાયે દાસીયાં

ગંગા—પાણીકા દેવી

સ્થાનાનિ.

ધન્વપ્રસ્થને (દેહલી) હસ્થિનાપુર, વિરાટ, કુરુક્ષેત્ર

મહાભારત

નાટકનાં ગાયનો.

ગાયન ૧

સુત્રધાર નટી વિદ્યાર્થી વગૈરહ—

પ્રથમ “ઓહમ” કરો ઉચ્ચાર

એ હે આનન્દ રૂપ, સત-ચિત-નિત્ય-નિર્વિકાર

પ્રથમ૦

વિસ્વ સકલ નાટક સમ, જીવ હય સખ નાટ્યકારા

રૂપ કોઈ લેત નાહી અલગ રહત સુત્રધાર

પ્રથમ૦

પરદે સે પરખ લેત સખ ક્રિયા ધન દેતા સખ કે

ગિન ગિન કર નિસ દિન કારખાર દેખભાલ કર

પ્રથમ૦

ગાયન ૨

સૂત્રધાર—

ભારતમે ક્યસે ક્યસે ક્યસે હુએ વીર

જીન્હોને આનવાનપર-જીન્હોને એક જવાં પર તબ સરીર

કહદી બે બાત હય હમકે સાથ ચાહે જમાના હોબય
 વેગાના લાખ વિપદ આન પડે તો બી રખતેથે ધીર
 ભારતનિવાસીશ્રી સંપત થી દાસી ગર્હ વો લડાઈ બિડાઈ
 મેં તમામ, હુએ જળ ધર્મ-રહિત કર્મ-રહિત ચર્મ-રહિત
 સારીવિભુતી હુઈ અખીર ભારત૦

(સબકા બના)

ગાયન ૩

સત્યભામા—

મસ્ત નહીં એખિયાં હમરી કુછ નૈન નહીં હમરે મતવારે
 સુન્દર સુર સિપાહિ નહીં, નહિં કાજલસે હથિયાર સેવારે
 ચંચલ યા ચિત-ચેર નહીં, મૃગલાલ કેા નાહિં લબવન હારે
 યે ગુન હૈ, ઈન નૈનનમેં ફિર શ્યામ બને ન ગુલામ તિહારે

ગાયન ૪

રૂકમણિ—

દ્વધ સમાન અમોલ કપોલ તો હંસ સમાન હયે નંદદુલારે
 કાહ ન હંસ નિવાસ કરેં નિસ બાસર ક્ષીર સસુદ્ર કિનારે
 શ્યામ ભયે બનશ્યામ પધારત આપંઠ મન્દિ બાત સકારે
 લાખ કરેં ઉઠના ઉઠના ઉઠને કળ દેત હયે નૈન દિતારે

ઝાયન પ

સત્યભામા—કોઈ પ્રીતિ કી રીતિ બતાવો નહ
 કરકે જલન મયે તો હાર ગર્હ
 છલછન્દ હય છેલકી નસ નસ મેં
 નિત ખાત હય છુટી મેરી કરમેં
 મન હાલકે સૌતનકે બસમેં
 મુખ શામને મોરી નિશાર દહ
 તજ માન ગુમાન વો આન મિલે

રૂઝમણિ— બોતાન હયે હય ઇન્કી બતિયાં
 રસ રંગમે કાટત હયે રતિયાં
 નિત શામ લગાવત હયે છતિયાં
 ચોંદી રાત ગુબરત કહ કહ
 સબ ખાત હય જો યહ ગિલા મયે કરે

દ્રોપદી— જો ચાહોકે પ્રીતમ હો અપના
 પતિ નામકી માલા સદા જપના
 નહીં ગૈરકા દેખો કભી સપના
 તબ બનોં યહ દેહ પવિત્ર ભહ
 ઇસી મોહની મંત્રકા બપ કરો

સત્યભામા—નહીં લાભ સમય કુસમયસે કભી
 ઢિગ આત ન ઇન્હીકે ભયસે કભી

સર બાંહ પે ઠાલકે અયચે કલી
 ન નિગાહ નિગાહ મેં ઠાલ દર્ષ
 મુખ-ચુમ્બનકી નહીં ચાટ ચખી

કૃષ્ણ— ભલા છોડકે મિસરી ભલી સે ભલી
 કલી ખાયગા ક્યા કોઈ ગુડકી રલી
 ચે હયે કાસલતાકી સુરંગ ગલી
 મયે કટેલી હું કંટકો સૂલ-મયી
 મોહે કાહે લનાવ્યેગે શામ ગલે

દ્રોપદી— હ રકી હય પાત પ્રીતિ પ્રીતિ
 વેાહ સાગ્ગન કી હય ખરી સગ્ગની
 ઉસીકા દીન હય ઉસીકી રજની
 જિન જાન બલમુઆ પે વાર દર્ષ
 વહી ભાગ્યવતી હય સુહાગવતી

} શ્રી કૃષ્ણ મહારાજ આતે હયે ઉન્હે
 } દેખકર દ્રોપદી ચલદેતી હય

ગાયન ૬

તોટક

કૃષ્ણ—

મુખમેં સખ આયુ ગુણ, ર સકેં હુખ એક ગડી, જખ
 ધાવત હય

અકુલાવત હયે ઘબરાવત હયે પલકો ફિર કદપ
બનાવત હયે

મનપીત ને જીત લીયો જીનકો અનરીત કે ગીત વો
ગાવત હય

કુછ પ્રેમકે ભેશમેં હોશ નહીં બસ ઐર કો દોષ
સત્યં રૂકમણિ—

વાહજી યહ બતિયાં તેહારી હયે ઘતિયાં બિહારી
દોનોં કા મન સમજાના—પૂરે નટખટ હો કાન્હા અયસા
હોશીયારી

કૃષ્ણ—માનો જ મોરી માનોં, માનો જ ગોરી માનો
દોનો—ખાતેં યે કોરી માનો, (કૃ) દોનોં કી દોનોં ભોલી હયે
દોનો—બહિર ખાતેં અનભોલી હયે

લેફિન અન્દર સે પોલી હયે
ભયેં બલહારી યહ બતિયાં

ગાયન ૭

કૃષ્ણ—તોરી ઇતની ચુંનરિયાને મન બસ કીન્હોં

મોરી બાંધકે હોશીયા મોંહે બાંધ લીન્હોં

દ્રોપદી—ગીનતીકે હયે યહ નૌ દસ તાગે

ભાવ બહા, ભે ઘાવપે લાગે

કૃષ્ણ—લાખ ચીર લાકે ધરું સચ્ચે ગચન

મખમલ અતલસ કુછ બી નહીં ઇન્કે આગે

દ્રોપદી—

વિમલ કમલ લાગ લાગ ભાગે, હાં હાં હાં હાં હાં ઈન્કે
 સખસે રહે ખુશનસીબ તાગે હાં હાં હાં હાં હાં સચ હય
 ગોવર્દન ધારસકી-અબ કટ કર ખુન ભરી
 દેખો સખી ખેલ કરત મોહનકી હંગલી
 તન મન કુર્બાન કરે કરે નંદલાલ હાં હાં હાં હાં હાં સચ હય

ગાયન ૯

દ્રોપદી—

કાના બેગી આવોરે હયા કધુ લાવોરે
 ભક્તિની લાજ રાખો તુમ નહી આવોગે
 પીછે પસ્તાના હોવેગા કાના બેગી
 તુસ નહી આવોગે દુઃશાસન ઉતારે મોરી કાના

ગાયન ૧૦

કૌજ વિરાટ—

જંગિયો ધાઓ દેર ન લગાવો, બદ બવો મારો કાટો
 કર કાલો ચુર ચુર
 દુશ્મન સખ ભાગ જાએગે રણમે વેલાગ જાએગે
 ગૌવંકો ત્યાં જાએગે, મરના એક બાર આખિરકાર હય
 જે ધારલો શૈ હરા હો દુર દુર

માનાકે દુધપીતેકી રખની હય લાજ આજ
 રણમેં મરના સમઝો છના નિર્મય રહના લડકે મરેં જો
 હમ નહી હય ગમ જરા બી
 મિલકર સખ એક ખાર ચલો, ચલો ચલો ચલો, બંદ
 જવો સુર સુર

{ વિરાટકી ફોજ જાતી હય ઓર દુર્યોધનકે
 { સાથ દોણાચાર્ય ઓર શુશર્મા આતે હમ

ગાયન ૧૧

રાજા વિરાટ—

રાજનીતિમેં સુજન, જ્ઞાન ખાન તેજવાન
 સારે ગુણોંકે નિધાન, કૃષ્ણ મહારાજ હયે
 કરેંગે ન પક્ષપાત, દિનકી ન હોગી રાત
 સોચકે કહેંગે જાત કાયમ મિલાજ હય
 દુર્યોધન અધર્મી હય, નીચત બી હય ખરાબ
 મિત્ર સખ પ્રપંચી હય સાથી દગાવાજ હયે
 માનો હય અથાહ નીર, વામે લેવર ગંભીર
 પહુચા જો ચાહો તીર કૃષ્ણ હી જહાજ હયે
 જય આપડલ પગમેં, ડંકા બજત જગમેં
 સર પર નિરખ મુકુટ ફુલ જન ડરત સખ
 કરો અરજ અર્જુનકો પત્ર એક લિખેં ઉન્કો
 દુર્યોધન હટ તજ દે રખકર ધર્મ શર્મ

ગાયન ૧૨

દોનોં સાધુ—

કુંક કુંક કર પગ ધર મગમેં,
 લાગ ન ભાપ મુલ કહીં પગમેં
 પાંચ ઠગોંકા સાથ છોડ દે
 ઉંકો અપના સમજ ન જગમેં
 નજર બચત હી ધન હર લેગેં,
 કપટ ભરા હય ઉંકી રગ રગમેં.

(નન્દા નાઈકા આના)

ગાયન ૧૩

કૃષ્ણ—

કુચસે હીરના અપને ભગતસે
 કોધી રાબા દુર્યોધન હે કેસે શીરના
 ચરન દબાવું દુર્યોધનકે
 કયા આપત ભારી સંકટ ભારી અપને ભગતપે

ગાયન ૧૪

કૃષ્ણ—

બસમેં હયે ભગવાન ભગતકે બસમેં
 કપટ બિના જિસ્ને ટેરા, ઉસને ઘેરા બસમેં
 કસાઈ થા જો એક સદના ઉસ અધમકા ભાયા વદના
 ક્રિયા ચલતા મન્દા ધન્દા ન ડર તુ ભી નડર તુ ભી
 નંદા નાદાન

દ્રોપદી—

આએ સમરસે નહિં પ્રાણુ ધની

કુછ નાપારખસાય, રૂંડ મુંડ પડત ધરની પર હાય
લાખનયોદ્ધા અખતક કટગએ, બાકી રહે સોઠિતનેરહે
અખ તો વ્યાકુલ પ્રાણુ હયે હમરે કયસી આનખની
આએ સમર૦

તુલ રહી હય કાટ પર ઢાઢાકી તે.ગે આખહાર
કટ ગએ એક એક દિનમેં યોદ્ધા દસ દસ હજાર
ધાર ઉસ તલવારકી હય ચાકે હય ગંગાકી ધાર

ગાયન ૧૬

શેવા બલા હેગા મરીયોપે રાખો દયા

શાન્તા અરે જરે કમીને મુએ ખેહયા

સમઝાઉં અબી પિઠચાઉં અબી

શેવા કરો કરો તુમ મનચાહી

શાન્તા કયસી કયસી ઢિઠાધ દિખાધ મુએ

અરે ઢેડ જરા નહિં લાજ તુએ

શેવા હુધ ખતા લો જુતે ગિન ગિનકર મારો

બલા હેગા.

(દ્રોપદીકા આના)

દ્રોપદી—

શાહકી ઝોલાદ હય યા લાલ હય કંગાલકા
હય ઋષી સન્ત ન યા બેટા કિસી ચણ્ડાલકા
જાતકા યા કૌમકા પુરસાં વહાં કોઇ નહીં
પૂછ હય કર્મોકી સારા માન હય આલમકા
સખ હયે બાલક એક પિતાકે ઉજલે હયે યા મૈલે
નજર પડા, લાયક બેટા પુત્રકારત ઉરલાકે

ગાથન ૧૮

શાન્તા—

અજ્ઞ હયનાન હું ભગવન ! તુમહેં કયું કર રિઝાઈમયે
કોઇ વસ્તુ નહીં અયસી જિસે સેવામેં લાઈમયે
કઈં કિસ તરહ આવાહન કે તુમ મૈનુદ હો હર જ
નિરાદય હય યુવાનેકો અગર ધંટી બબલ મયે
તુમહોં હો મુરતી મેં બી, તુમહોં વ્યાપ કહો કુલોં મેં
બલા ભગવાન પર ભગવાન કો કયું કર ચઢાઈમયે
લગાના ભોગ કુછ તુમકો મેં એક અપમાન કરના હય
ખિલાતા હય જો સખ સંસાર કો ઉરકો ખિલાઈમયે
તુમહારી જ્યોતિસે રોશન હયે સુરજ ચન્દ્ર ઝોર તારે
મહા અધેર હય તુમકો અગર દીપક દિખાઈમયે

ભુજાએ હયે ન સીના હય ન ગરદન હય ન પેશાની
કે હય નિર્લેપ નારાયણ કહાં ચંદન લાઆઉંમયે

{ દીવાર ફટ જતી હય ઓર કૃષ્ણ ભગવાન
ચતુર્મુખ સ્વરૂપસે દર્શનદેતે હયે શાન્તા
ધમ્મગાત્રી હય ધોણાચાર્ય આતે ઓર દેખ
કર હયરાન હોતે હયે,

ગાયન ૧૯

સખચમાર-

અયસોજી રામ નામ રસ કહાં
મુરખ યા કાં કબી ન પીવેં પીવેં ચતુરમુગ્ધન
અયસોજી.

ગાયન ૨૦

સખચમાર

નાચો નાચોરે ચાર પ્રીનમ મોરે આ ગયે પાસ
ગરવા લગાઉ મે સરપર ખીઠાઉં
તન મન ધન સભી ડામુંવાર

(સમાપ્ત,)

